

موضوع پژوهی

www.ketab.ir

مهدی رضوی

معاونت آموزش و پژوهش حوزه علمیه اصفهان

موضوع پژوهی

مهدی رضوی

عنوان: متن پژوهی

تألیف: مهدی رضوی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۴۵۰۰

ناشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان

(به سفارش معاونت آموزش و پژوهش حوزه علمیه اصفهان)

شابک: ۹۶۸-۶۰۰-۷۳۰۲-۰۴-۰۰

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

سرشناسه	رضوی، مهدی، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	موضوع پژوهی / مهدی رضوی (برای) معاونت آموزش و پژوهش حوزه علمیه اصفهان.
مشخصات نشر	اصفهان: حوزه علمیه اصفهان، مرکز مدیریت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۱۱۲ ص.
شابک	978-600-7302-04-0
وضعیت فهرست نویسی	فهرست
پنداشت	کتابنامه: ص. ۱۱۱.
موضوع	تحقیق -- روش‌شناسی
شناسه افزوده	حوزه علمیه اصفهان. مرکز مدیریت. معاونت آموزش و پژوهش
شناسه افزوده	حوزه علمیه اصفهان. مرکز مدیریت
رده بندی کنگره	Q۱۸۰/۵۵ ر ۹۵۶۷ ۱۳۹۳:
رده بندی دیویی	۰۰۱/۴۲:
شماره کتبخانی ملی	۳۵۶۸۳۵۱:

انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان

En.farhangi@gmail.com ۰۳۱-۳۲۲۱۷۸۷۸

درآمد

امروزه با توجه به طرح مسائل جدید در رشته‌های مختلف علوم اسلامی و لزوم پاسخگویی به نیازهای جدید جهانی، و طرح مسأله «تحول در حوزه علمیه» و «علوم انسانی - اسلامی»، و نیز با توجه به شتاب توسعه دامنه دانش‌های اسلامی اصل «برخورد روشمند» با فعالیت‌های علمی جهت دستیابی دقیق‌تر و سریع‌تر به پاسخ‌های مربوطه امری اجتناب ناپذیر است.

از همین رو است که فراگیری «روش پژوهش» یکی از اصلی‌ترین بایسته‌های علمی حوزویان است، و در صورت عدم برآورده شدن چنین نیازی پژوهشگر توفیق چندانی جهت دستیابی به پاسخ مسائل جدید نخواهد یافت.

معاونت آموزش و پژوهش حوزه علمیه اصفهان بر اساس اهداف و وظایف ذاتی خود و نیز به جهت پاسخگویی به نیاز فوق، بر آن است تا با طراحی و تألیف برخی از متون آموزشی، گامی هرچند کوتاه در این زمینه برداشته، و طلاب این حوزه کهن را در این مسیر سوق دهد.

نوشتار حاضر به منظور پاسخگویی به نیاز فوق‌الذکر، و در محصور «موضوع پژوهی» به محضر خوانندگان عزیز عرضه می‌شود، و امید آن است که این نوشتار بتواند گامی هر چند ناچیز در جهت نیل به هدف فوق بییماید.

این معاونت بر خود لازم می‌داند از زحمات استاد ارجمند آقای مهدی رضوی که در تهیه و تدوین این اثر تلاش فراوان نموده‌اند تقدیر و تشکر نماید.

محسن جلالی

معاونت آموزش و پژوهش حوزه علمیه اصفهان

۱۳۹۳/۶/۲۳

فهرست مطالب

درآمد.....	۵
فهرست مطالب.....	۷
مقدمه.....	۱۳
پژوهش.....	۱۵
مفهوم پژوهش.....	۱۵
روش پژوهش.....	۱۶
انواع پژوهش.....	۱۷
انواع پژوهش بر اساس هدف.....	۱۷
۱. پژوهش‌های بنیادی.....	۱۷
۲. پژوهش‌های کاربردی.....	۱۸
۳. پژوهش‌های عملی (اقدام پژوهی).....	۱۸
انواع پژوهش بر اساس روش‌ها و ابزارها.....	۱۸
۱. پژوهش‌های تجربی.....	۱۹
۲. پژوهش‌های عقلی.....	۱۹
۳. پژوهش‌های درون‌نگری یا عرفانی.....	۲۰
۴. پژوهش‌های مستند به گواهی دیگران.....	۲۰

- انواع پژوهش بر اساس محور حرکت..... ۲۱
۱. متن پژوهی..... ۲۱
۲. مسأله پژوهی..... ۲۲
- الف: مسبوق بودن به سؤال علمی..... ۲۲
- ب: محدود و مرتبط بودن سؤالات..... ۲۳
- ج: داشتن فرضیات..... ۲۳
۲. موضوع پژوهی..... ۲۳
- بخش یکم: پژوهش گری..... ۲۷
- طراحی پژوهش..... ۲۷
۱. انتخاب استاد راهنما و استاد مشاور..... ۲۸
۲. انتخاب موضوع..... ۲۹
- شرایط موضوع مطلوب..... ۳۰
۱. صراحت و شفافیت..... ۳۰
۲. نبودن و تکراری نبودن موضوع..... ۳۱
۳. در دسترس بودن منابع مناسب..... ۳۱
۴. سودمند بودن پژوهش..... ۳۲
۵. مورد علاقه بودن برای پژوهشگر..... ۳۲
۶. در توان علمی پژوهشگر بودن..... ۳۲
۷. تناسب با فرصت پژوهشگر..... ۳۳
۸. تناسب با حجم پیش بینی شده..... ۳۳
۳. تعریف موضوع..... ۳۳
۴. انتخاب عنوان..... ۳۴
۵. منبع شناسی..... ۳۴
۶. طبقه بندی منابع..... ۳۵

۳۶	۷. مطالعه‌ی پیشینه موضوع.....
۳۷	۸. بیان هدف پژوهش.....
۳۸	۸. تعیین ریز موضوعات.....
۳۹	الف. شیوه استقرایی.....
۴۰	ب. شیوه قیاسی.....
۴۱	۹. تعریف واژگان و اصطلاحات.....
۴۱	۱۰. تعیین روش تحقیق.....
۴۲	۱۱. زمان‌بندی.....
۴۲	۱۲. تکمیل فرم طرح تحقیق.....
۴۳	گردآوری اطلاعات.....
۴۳	۱. روش کتابخانه‌ای.....
۴۴	۱. آشنایی با منابع.....
۴۴	الف. مراجعه مستقیم به کتاب‌ها و نشریات.....
۴۵	۲. اخذ راهنمایی از کتابداران.....
۴۵	۳. بررسی فهرست کتب موجود در کتابخانه.....
۴۵	ترتیب کتاب‌ها در کتابخانه.....
۴۸	انواع منابع کتابخانه‌ای.....
۴۸	۱. منابع واسطه‌ای.....
۴۹	۲. منابع عمومی.....
۵۰	۳. منابع تخصصی.....
۵۰	۲. مطالعه منابع و یادداشت برداری.....
۵۲	۲. روش رایانه‌ای.....
۵۳	الف. رایانه.....
۵۳	۱. بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی و اسناد رایانه‌ای.....

۵۳	یک. اطلاعات نوشتاری.....
۵۴	دو. اطلاعات غیر نوشتاری.....
۵۵	۲. بهره‌گیری از ابزارهای رایانه‌ای.....
۵۵	ب. اینترنت.....
۵۶	۱. بهره‌گیری از منابع و اسناد موجود در فضای اینترنت.....
۵۹	۲. استفاده از ابزارهای اینترنتی در فرایند پژوهش.....
۵۹	۳. روش مبدائی.....
۶۱	پردازش اطلاعات.....
۶۲	۱. فهم.....
۶۴	۲. اعتبارسنجی.....
۶۵	الف. اعتبار سنجی بیرونی یا بررسی سندی.....
۶۸	ب. اعتبار سنجی درونی یا ارزیابی محتوایی.....
۶۸	۱. نقد مبانی آن نظریه.....
۶۹	۲. نقد خود نظریه.....
۶۹	۳. نقد لوازم منطقی نظریه.....
۷۰	ج. اعتبار سنجی تطبیقی یا بررسی دلالتی.....
۷۱	۳. مقایسه.....
۷۳	۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۷۹	بخش دوم: پژوهش‌نگاری.....
۷۹	پژوهش‌نامه نویسی.....
۷۹	۱. تنظیم و چرک‌نویسی.....
۸۰	الف. بخش پیش از محتوا.....
۸۱	ب. بخش محتوای اصلی.....
۸۱	یک. مقدمه.....

۸۲	دو. فصل کلیات.....
۸۲	سه. فصل های اصلی.....
۸۴	چهار. فصل نتایج و پیشنهادها.....
۸۵	ج. بخش پس از محتوا.....
۸۵	۱. پیوست ها.....
۸۵	۲. فهرست های پس از محتوا.....
۹۰	۳. چکیده لاتین.....
۸۸	۴. سر برگ لاتین.....
۸۹	۲. بازیابی و پاک نویسی (ویرایش).....
۹۰	۳. حروف چینی و صفحه آرایی.....
۹۱	۴. فهرست سازی.....
۹۳	مقاله نویسی.....
۹۴	انواع مقاله.....
۹۵	مقاله ای مروری.....
۹۵	نگارش مقاله.....
۹۸	صفحه آرایی مقاله.....
۱۰۱	ارجاع و مستند سازی.....
۱۰۱	مقدمه.....
۱۰۱	آماده سازی اسنادها و فهرست منابع.....
۱۰۲	۱. ارجاعات.....
۱۰۳	الف: ارجاع و استناد درون متنی.....
۱۰۵	ب: پاورقی.....
۱۰۵	۱. شیوه سنتی.....
۱۰۵	۲. شیوه نیمه سنتی.....

۳. شیوه جدید..... ۱۰۶

ج: پی نوشت..... ۱۰۶

۲. فهرست منابع و مآخذ..... ۱۰۷

فهرست منابع..... ۱۰۹

www.ketab.ir

مقدمه

تاریخ حرکت علمی بشر در کنار «تکاپوی علمی» جهت توسعه دامنه دانش بشری همواره به اصل «روشنندی» توجه داشته است، و صد البته دانشمندان مسلمان در طول تاریخ تمدن اسلامی جستجو و پژوهش علمی را سر لوحه کار خویش قرار داده و به گونه ای روشمند با آن برخورد نموده‌اند. تکمیل و توسعه منطق ارسطویی توسط اندیشمندان مسلمان، و نیز سعی در جهت نظام‌مند کردن رشته‌های مختلف علمی در همین راستا صورت پذیرفته است؛ چرا که علم منطق می‌تواند ذهن را از خطای در تفکر باز دارد؛ و نظام‌مند کردن علوم از خلط و التقاط مسائل آن‌ها جلوگیری می‌نماید.

در کنار موضوعات مطرح شده در ضمن منطق ارسطویی که عمدتاً در زمینه منطق صوری و در قالب ارائه قوانین عام تفکر و تولید علم مطرح شده است بخشی دیگر از قوانین تفکر قرار دارد که بوسیله دانشمندان مختلف و متعددی مطرح شده است و در طی آن‌ها به قوانین تفکر در بخش خاصی از علوم اشاره شده است. در این بخش از منطق که «منطق عملی» یا «متدلوژی» نامیده می‌شود به شرح چگونگی و روش پژوهش و مطالعه در حوزه‌های مختلف دانشی، چون دانش‌های عقلی، نقلی، تاریخیو اجتماعی پرداخته شده است.

بر هر دانش پژوهی لازم است تا قبل از مطالعه تخصصی و پژوهش در مسأله و رشته‌ای خاص از علوم، از «منطق عملی» آن علم و «روش پژوهش» در آن، که به

مثابه مقدمه‌ای از مقدمات ورود به آن دانش است آگاهی یابد تا از هرگونه لغزش در فرایند پژوهش مصون بماند.

کتاب پیش روی که بر محور موضوع پژوهی و با صبغه‌ای از پژوهش‌های فقهی است سعی دارد تا مخاطبان را به دروازه‌های مسأله‌پژوهی نزدیک نموده، و زمینه فراگیری روش مسأله‌پژوهی در حوزه فقه اسلامی را در آنان ایجاد نماید. امید است این بضاعت مزجات، مقبول درگاه حضرت ولی عصر ارواحنا فداه افتد!

مهدی رضوی

شهریور ۱۳۹۳ شمسی

www.ketab.ir